

Motion till riksdagen 2010/11:Sf367

av Lars Ohly m.fl. (V)

En ny sjukförsäkring

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en individuell bedömning av den sjukskrivnes arbetsförmåga ska göras av Försäkringskassan senast sex veckor efter den första sjukskrivningsdagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att varje individ ska ha rätt till en individuell rehabiliteringsplan under sin sjukskrivningsperiod.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa de absoluta tidsgränserna i sjukförsäkringen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa den stelbenta prövningen mot en fiktiv arbetsmarknad.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär förbättrade möjligheter för den som får nedsatt arbetsförmåga att kunna studera på deltid.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samla statens resurser i en rehabiliteringsfond.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om möjlighet till sjukpenning även under längre tid.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge dem som utförsäkrats möjlighet att ta sig tillbaka till arbete.

Fel! Okänt namn på

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en överenskommelse med arbetsmarknadens parter.

2 Inledning

Vår utgångspunkt är att alla människor vill och kan vara med och bidra i samhället. Alla vill ha möjlighet att försörja sig själva. Det är grunden för att skapa en förutsägbar och modern sjukförsäkring.

Arbetets betydelse är för oss central, inte bara som grund för den egna försörjningen, utan också för att det bidrar till delaktighet i samhället och ett bra liv. Därför ingår också rätten till aktiva insatser och i förlängningen också rätten till ett arbete. Det är det vi menar med en fungerande arbetslinje.

I dagsläget trängs dock många människor ut från arbetsmarknaden eller ges aldrig någon chans. Detta gäller inte minst många av dem som drabbats av ohälsa. Bra arbetsvillkor och ett arbetsliv som tar vara på individens kreativitet och delaktighet är viktiga förutsättningar för att människor ska kunna och vilja bidra efter förmåga. Lika viktigt är att hitta nya lösningar till arbete för personer som inte kan arbeta heltid, eller bara klarar av en viss typ av arbete. Det måste bli lättare att bidra efter förmåga, oberoende av hur många timmar eller vilket jobb det handlar om.

Regeringen har skapat ett högst otryggt system för att få människor att lämna sjukförsäkringen, minska statens utgifter och möjliggöra skattesänkningar. Skillnaden i människosyn är tydlig. Regeringen utgår ifrån att människor måste jagas för att vilja arbeta. Fokus ligger nu på att räkna antalet ersättningsdagar – inte på att ge aktiv medicinsk och arbetsinriktad rehabilitering.

Det är ett cyniskt system som har ett högt pris. Det skapar stor oro hos sjuka kvinnor och män och deras familjer, men även hos alla andra som i dag befinner sig i arbete finns en berättigad oro för vad som händer om man blir sjuk eller skadad. Många människor ser hur rigida regler drabbar och riskerar att drabba människor. Försäkringskassans personal är hårt pressad och fråntagen möjligheten till individuella bedömningar av vad som är bäst för enskilda.

3 Utgångspunkter för en generell sjukförsäkring

Alla människor löper risk att drabbas av långvarig sjukdom, skada och funktionsnedsättning. De flesta av oss blir gamla, men ingen vet i förväg hur gammal. Vissa har förmånen att vara och få förbli friska och ha ett arbete under i princip hela sin aktiva ålder, medan andra råkar ut för ohälsa som leder till svårigheter med att arbeta och försörja sig.

Fel! Okänt namn på

Ingen kan dock på förhand veta huruvida hon eller han kommer att drabbas. Sjukdom och arbetsskada är omständigheter som dessutom ofta ligger utanför vår egen kontroll. Ena dagen är man frisk och stark; nästa dag kan man ha råkat ut för en olycka som gör att det tar flera månader innan man kan komma tillbaka i arbete.

En solidariskt finansierad sjukförsäkring måste omfatta alla de sjukdomar och skador människor kan råka ut för. Sjukförsäkringen ska fungera för den som drabbas av en övergående infektion, den som blivit sjuk på grund av sitt arbete, den som brutit benet, den som har mycket komplexa problem och behöver stöd från många håll, den som tvingas genomgå en tuff och långvarig cancerbehandling och den som är kronisk sjuk och vars arbetsförmåga varierar över tid.

I Sverige har vi valt att ha ett försäkringsskydd som omfattar alla, ersätter inkomstbortfall och finansieras solidariskt. Alla försäkringar omfördelar mellan dem som inte drabbas och dem som drabbas. Det är själva idén med försäkring. Var och en kan då leva i tryggheten att vara fullt försäkrad till en bråkdel av den kostnad det skulle innebära att själv behöva sätta av pengar till en riskbuffert som verkligen skulle räcka till om det värsta inträffar. Dessutom skulle en del människor inte ens kunna teckna någon försäkring om vi inte delade på riskerna. Det gäller till exempel personer med vissa sjukdomar och funktionsnedsättning, men också personer som jobbar i vissa arbetsmiljöer eller i branscher där risken för skador eller sjukdomar är hög. För att öka legitimiteten i sjukförsäkringen måste taket höjas så att människor känner att de verkligen får ersättning för sitt inkomstbortfall vid sjukdom.

När välfärden och tryggheten omfattar alla, då vågar människor mer: byta jobb, starta företag, flytta eller börja studera. Det skapar ett positivt förändringsklimat, vilket i sin tur gynnar den ekonomiska och sociala utvecklingen och en hög rörlighet på arbetsmarknaden. Detta är viktigt i en modern globaliserad ekonomi med ett högt förändringstryck.

Människor måste i tid erbjudas ett stöd som är individuellt anpassat och som förmår öka förutsättningarna för den enskilde att återgå till arbete, i en eller annan form. En väl fungerande arbetslinje förutsätter inte bara insatser från den enskildes sida utan också från samhällets. Krav på individen att vara aktiv ska alltid balanseras av motsvarande rätt till aktiva insatser. Broarna tillbaka till arbetslivet måste bli bredare och mer stabila.

Vi som värnar om socialförsäkringarna är också de som har störst anledning att uppröras över felaktiga utbetalningar. Enbart själva misstanken om att bedrägerier förekommer bidrar till att förtroendet för sjukförsäkringen urholkas. Lika viktigt är att människor får de utbetalningar de är berättigade till i tid. Försäkringskassan måste ges förutsättningar att utföra sitt uppdrag. Därför menar vi att det är viktigt att arbeta för att öka förtroendet och legitimiteten för sjukförsäkringen.

Vi behöver ge tillgång till aktiv medicinsk och arbetsinriktad rehabilitering. Alla ska ha rätt till vård och rehabilitering i syfte att komma tillbaka i arbete och kunna leva ett bättre liv.

Alla ska ha rätt till vård och rehabilitering för att kunna leva ett bättre liv och för att kunna arbeta efter egen förmåga. Ingen ska – som i dag – bli för-

Fel! Okänt namn på

säkringslös bara för att en administrativ gräns passeras. Hittills i år har knappt 38 000 personer utförsäkrats. Under helåret 2010 räknar Försäkringskassan med att cirka 43 000 personer kommer att utförsäkras. Det är helt oacceptabelt.

Många kan återvända till arbete om de får rätt stöd och om arbetsvillkoren utformas utifrån människors olika förutsättningar. Även de som inte kan återvända till arbetsmarknaden har rätt till trygghet, rehabilitering och ett värdigt liv.

Vi föreslår en förutsägbar och modern sjukförsäkring. Stelbenta tidsgränser ska ersättas med individuella rehabiliteringsplaner. Stupstocken ska avskaffas. Den som har utförsäkrats av regeringens regeländringar och som behöver det ska återförsäkras. Sjukförsäkringen ska ge verklig inkomsttrygghet.

3.1 Avskaffa stupstocken

Alla ska ha rätt till vård och rehabilitering för att kunna leva ett bättre liv och för att kunna arbeta efter egen förmåga. Ingen ska som i dag bli försäkringslös bara för att en administrativ gräns passeras. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att avskaffa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.2 Rätt till snabb individuell bedömning

Ju tidigare insatser planeras desto bättre. I många fall kommer det endast att handla om okomplicerade sjukdomstillstånd där mer tid behövs för läkning/återhämtning. I andra fall kommer det att finnas behov av särskilt stöd eller rehabiliteringsåtgärder, vilka är viktiga att uppmärksamma tidigt. En individuell bedömning av den sjukskrivnes arbetsförmåga ska göras av Försäkringskassan senast sex veckor efter första sjukskrivningsdag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.3 Rätt till individuell rehabiliteringsplan

Försäkringskassan ska inom tre månader i samarbete med den enskilde, arbetsgivare, läkarkontakt, och då det är aktuellt även annan kontakt, utforma en individuell plan. Planen ska innehålla en beskrivning av de insatser som behövs för att den enskilde ska kunna återgå i arbete, beslut om resurser, vem som ansvarar för att insatserna utförs samt inom vilken tidsram dessa ska vara påbörjade. Det ska finnas en lagstadgad skyldighet för arbetsgivare att vara med i utformningen av den individuella planen. Planen ska löpande följas upp och stämmas av vid de tidpunkter som finns angivna i planen. Varje individ ska under sin sjukskrivningsperiod ha rätt till en individuell rehabiliteringsplan

Fel! Okänt namn på

i enlighet med det ovan angivna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.4 Avskaffa de stelbenta tidsgränserna

Dessa ska ersättas med tydliggöranden om när individen ska ha rätt att få aktiva insatser. Sjukförsäkringen ska täcka många olika sjukdomstillstånd. Människor reagerar dessutom olika på samma diagnos och arbetsförmågan varierar på grund av typ av arbete. Detta måste sjukförsäkringen ta hänsyn till samtidigt som besluten ska vara likvärdiga och rättssäkra. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att avskaffa de absoluta tidsgränserna i sjukförsäkringen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.5 Avskaffa den stelbenta prövningen efter 180 dagar

I dag görs efter 180 dagar en bedömning av den enskildes arbetsförmåga i förhållande till hela arbetsmarknaden. I många fall innebär detta att individen prövas mot en fiktiv arbetsmarknad. Vi avvisar en sådan prövning som medför att människors arbetsförmåga ställs i relation till en icke befintlig arbetsmarknad. Detta medför konsekvenser som inte är rimliga utifrån krav på omställning och chanserna att faktiskt kunna återgå till ett arbete. Ingen hänsyn tas till individuella förutsättningar och möjligheterna till anpassning. Vi anser i stället att det senast efter sex månader ska göras en fördjupad utredning om möjligheterna till att återgå i arbete. Regeringen bör därför återkomma med förslag om att avskaffa den stelbenta prövningen mot en fiktiv arbetsmarknad i enlighet med det ovan angivna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.6 Gör det möjligt att kombinera studier och sjukskrivning

Vi vill göra det möjligt att bedriva deltidstudier och få sjukpenning på deltid, i ett första skede på halvtid. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär förbättrade möjligheter för den som får nedsatt arbetsförmåga att kunna studera på deltid. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Fel! Okänt namn

3.7 Skapa en rehabiliteringsfond

För att säkerställa att människor verkligen får tillgång till rehabiliterande insatser bör statliga resurser samlas i en ny rehabiliteringsfond. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.8 Den som behöver ska kunna få sjukpenning även under längre tid

Där så är nödvändigt ska individen kunna få sjukpenning även under längre tid. Det finns sjukdomstillstånd, t.ex. vissa psykiska sjukdomstillstånd men även andra, där människor under längre perioder kan behöva få sjukskrivning när återkommande prövning kan påverka sjukdomstillståndet negativt. Tidigare har tidsbegränsad sjukersättning funnits för bland annat dessa grupper. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om möjlighet till sjukpenning även under längre tid i enlighet med det ovan angivna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.9 Ge möjligheter för dem som utförsäkrats att ta sig tillbaka

De människor som utförsäkrats och lämnats i sticket av regeringen bör erbjudas en rehabiliteringspenning, aktiv rehabilitering eller andra insatser från Arbetsförmedlingen så att de ges reella möjligheter att komma tillbaka till arbetsmarknaden och till ett värdigt liv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

3.10 Central roll för arbetsmarknadens parter

En överenskommelse mellan parterna och staten bör aktivt sökas, där rehabilitering och aktiva insatser för långtidssjukskrivna som är anställda sker i arbetslivet. Regeringen bör ta ett sådant initiativ. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 27 oktober 2010

Lars Ohly (V)

Ulla Andersson (V)

Lena Olsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Hans Linde (V)

Jonas Sjöstedt (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)